

הנפט במרחב: דאן הוא מגיע?

כפי שמתארת העתונות ונשמע בשיחות דיפלומטיות. העובדה היא, שעל כל חבית נפט, העוברת את התעלה, נגבה מס של 18 סנט אמריקאי. מלבד זאת, מקצרים בצניור הנפט את מרחק ההובלה מ-5400 ק"מ, דרך תעלת סואץ לאירופה המערבית, לשלושת אלפים ק"מ בלבד.

הצניור האחרון, הגדול ביותר שהונח במרחב, הוא הצניור האמריקאי, המוביל את הנפט מסעודיה לצור שבלבנון. הנחתו החלה זמן קצר לפני החלטת החלוקה של א"י, והתוכנית המקורית, שלפיה היה הצניור חייב להסתיים על חופה הדרומי של ארץ ישראל, ליד מגדל גד, בוטלה, בגלל התנגדות הערבים.

בנות אלף לילה ולילה. מלבד היותו מקור הכנסה לאיכזב לאילי ההון האמריקאים והאירופאים, הצניור הוא גם בסיס קיומו של המשטר בכל ארצות המרחב, הדבר מחייב התחשבות הדדית בתביעות הצדדים. בניגוד לנוהג באמריקה, שייכים האוצרות התת-קרקעיים לממשלה, לא לבעל הקרקע. לכן, מעוניינים האינטרסים הכלכליים הזרים לקיים את המשטר הנוכחי, הנתון בידי פוליטיקאים פיאודלים ובעלי-הון, שנות מאוד לבוא אתם לידי הסכם.

את התשלומים מחברות הנפט צריך לקבל, באופן פורמלי, השאח האיראני, שאחוז לא קטן מן הכספים הללו זורמים לקופתו הפרטית (סך 35,000,000 דולר). וזה נעשה למרות שהכסף מהווה מקור עיקרי להכנסה לאומית. בעיראק עולה הסכום ל-8 מיליון דולר, אחרי שהופסק זרם הנפט לחיפה. איבן, אל-סעוד מקבל לקופתו הפרטית סכום של קרוב ל-90 מיליון דולר בכל שנה.

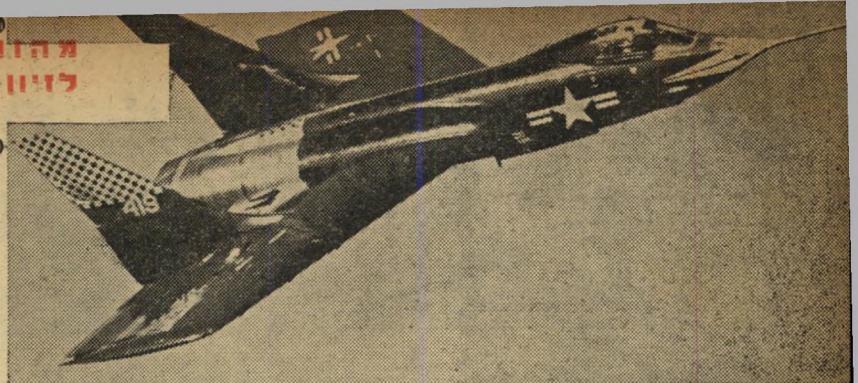
שייך עבד אללה, שעד לפני כמה שנים היה בדואי החי על חוף המפרץ הפרסי מקצבת האנגלים הנועמה, הפך עתה שליט ערבי אציל, נוסח האלף לילה ולילה. הוא הקים ארמון מפואר גדוש דברי ערך, שקם בשווקי קהיר, אסף את היפות שבבנות שבטו בהרמון, קנה מכונות רולס-רויס מבריקה, פתח חשבון בבנקים בניו-יורק ולונדון, בכל חודש מתווסף חצי מיליון דולר לחשבוננו — חלקו בהכנסות שדות הנפט בקווייט המדברית.

עיר במדבר. אולם לצרכי ניצול יעיל יותר של שדות הנפט, הכניסו החברות הזרות שינויים גדולים במשק המקומי. האנגלים, למשל, הקימו באבדאן (איראן) את מפעל הזיקוק הגדול ביותר בעולם, הפכו את המקום מכפר קטן בן כמה מאות משפחות לעיר-גמל בת 130,000 תושבים, שרובם מועסקים על ידי חברת הנפט.

בסעודיה הקימו האמריקאים עיר חדשה בדמאם, מקום שהיה מדבר שומם לפני שנים אחדות, שהפכה להיות העיר הראשונה בגודלה במדינה. הם הקימו בתי-ספר, בתי חולים, שרות תחבורה, דואר ואספקה. כדי לחבר את שדה הנפט עם בתי הזיקוק בדרום-הצפון, על חוף המפרץ הפרסי, בנו מסילת ברזל על חשבונם, שהתחייבו להמשיכה עד ריאד, בירת סעודיה, חיצים למען הממשיכה. לפני הנחת מסילה זו, היה רק כביש אחד בכל הארץ, שקישר את גידה על חוף ים סוף, עם מדינה, עיר הקודש.

עסקים וחלוציות. לפני מלחמת העולם השנייה סיפקה אמריקה את מרבית הנפט, שהיה דרוש לאירופה ולחלק מאפריקה. את צרכי אוסטרליה ואסיה סיפקו שדות הנפט בסומטרה, ובמושבות ההולנדיות שבמזרח הרחוק. בזמן המלחמה כמעט נהרסו כלל מקורות הנפט ההולנדיים ומרכז אירופה. כאשר הופעלה תוכנית מרשל להקמת התעשייה האירופית מחדש, הורגש מחסור חמור בנפט, כי המקורות שבאמריקה הספיקו רק לצרכיה הגדלים של אמריקה עצמה. על שדות הנפט של המרחב הוטל לספק את הדלק לאסיה, אוסטרליה, אפריקה ומערב אירופה.

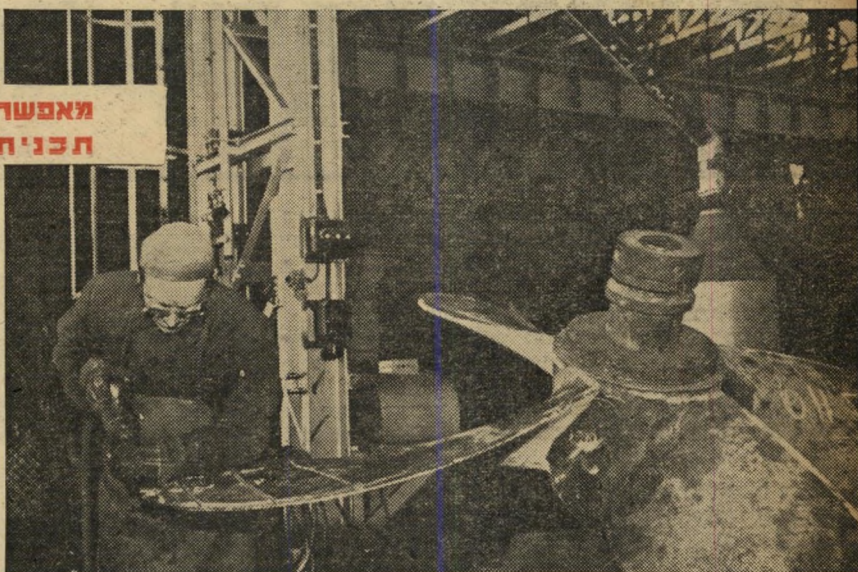
הנפט הזה, כולל הוצאות הובלה, עולה פחות מן הנפט האמריקאי, בהגיעו לאירופה.



אירופה המערבית הפכה מחנה צבאי. אלפי מטוסי-קרב, טנקים, צי"י מלחמה של חצי תריסר מדינות, מילוני חיילים, הזקוקים להובלה ולאספקה — כל אלה תלויים הינם בנפט. כל אלה יתו תלויים בו, שבעתיד, במקרה של מלחמה, בעת שעלולים להיחסס נתיבי הים, ע"י הצוללות האדומות. הנפט, הדם הנוזל בעורקי הגוף הצבאי, יוכל לבוא רק מן המרחב.



קבוצה קטנה של חברות-מונופולין עצומות רכשה לעצמה את הזכויות. עם כל טיפה של נפט, העוברת את בתי הזיקוק של אבדאן וצידון, זורמים דולארים נוצצים לכיסיהם של בעלי המניות הרחוקים בניו-יורק, בלונדון ובמונטנה-קרלו. הנפט השחור של המרחב, בתוספת זעה ערבית, הופך יין שמפניה מבריק בכת' השעשועים והמשחק ההוללים של חמש היבשות.



בתי החרושת ההרוסים של אירופה קמו לתחיה בעזרת זרם הדולארים של מרשל. 75% מסכום העזרה-האמריקאית ניתן במטבע הקשה של הבנין: הנפט, הבא מאיראן, מעיראק מערב. מליוני הגלגלים בצרפת, באיטליה, בגליה ובהולנד סובבים יומם ולילה, כדי להקים את אירופה המערבית על רגליה — בעזרת הנפט של המרחב. באניות, ברכבות ובצינורות זורם הנפט.



בתום מלחמת העולם השנייה החליטה ממשלת בריטניה לצאת מן המרחב. חייליה יצאו את ארץ-ישראל, סוריה, הלבנון, נסוגו בהדרגה ממצרים. לפתע נשתנתה התמונה: בהשפעת הגנרלים האמריקאים החליט המערב: הנפט של המרחב חיוני, אי-אפשר לוותר עליו. דולארים אמריקאים ומטוסים חדישים, חדרי שוב אל העמדות האינטרסניות שהופקרו בעבר.

